

اصالت و زیبایی

در پوشش اقوام ایرانی

نگاهی به ویژگی های اصیل ترین لباس های محلی در طایفه های مختلف ایران از پوشش کردی و آذری گرفته تا گیلکی و بلوچی

نسیم سهیلی | روزنامه نگار

پرونده

اقوام مختلف ایرانی هر کدام با آداب و رسوم، زبان، لهجه و لباس های سنتی خاص خود در گوشه و کنار این سرزمین زندگی می کنند. لباس های محلی نخستین و یکی از بارزترین وجوه تمایز قومیت های مختلف ایران است که در اولین نگاه و بر خورد جلوه گر می شود. این لباس ها معمولاً بر گرفته از آداب و رسوم هر منطقه، سلیقه مردم آن جا، حرفه یا شغل رایج شان و یا توجه به منابع موجود آن جاست. کشور ما به دلیل قدمت بالا و گذشته ای مملو از فرهنگی غنی، از جمله کشور هایی است که در هر نقطه آن، قومیت و فرهنگ منحصر به فردی را می توان دید. کمتر کشوری را می توان یافت که تجمع انواع مختلفی از اقوام را در عین وحدت ملی داشته باشد و کمتر مللی هم در حفظ لباس های سنتی خود در مقابل مدرنیته دوام آورده اند. در گوشه و کنار ایران زیبا، هنوز اقوامی هستند که لباس سنتی خود را حفظ و به تن کرده و همچنان به زیبایی و قدمت آن می بالند. در پرونده امروز زندگی سلام می خواهیم با ویژگی های اصیل ترین لباس های اقوام مختلف ایران از پوشش کردی و آذری گرفته تا گیلکی و بلوچی آشنا شویم. در ضمن این مطلب درباره پوشش اقوام ایرانی است و اگر تقسیم بندی ما بر اساس خطه یا شهر بود باید به پوشش هایی مثل خراسانی هم در آن اشاره می کردیم.

عکس از جشنواره اقوام ایرانی، تسنیم

ترمه و ابریشم بر تن آذری ها

طی سال های اخیر استفاده از لباس های محلی در زندگی روزمره شهرنشینان آذری کمتر نگزیده ولی همچنان در مراسم و آیین های مختلف، رنگ و بوی خود را حفظ کرده است و بر تن هموطنان مان در این خطه از کشور خودنمایی می کند. به خصوص روستاییان و عشایر همچنان با همان لباس های اجدادی خود که نشانه ای از شجاعت و دلاوری است، در محل زندگی و مراسم ظاهر می شوند. آذری ها در گذشته سه سبک لباس محلی شهری، روستایی و عشایری می پوشیدند. لباس محلی آذری برای زنان و مردان سه بخش سرپوش، تن پوش و پاپوش دارد.

زنان چه می پوشند؟ در پوشاک زنان آذری سرپوش، چارقد، پیشانی بند، پیراهن و روپوش دیده می شود. به طور کلی لباس های محلی آذری ها، زمینه روشن دارد و در آن طرح گل دیده می شود و از جنس ترمه و ابریشم است. پیراهن زنان، بلند با یقه گرد و چین دار است و چارقد یا روسری آن ها اندازه بزرگی دارد. به پیراهن یقه گرد کوبک، به دامن بلند، تومان و به کتی که با مخمل یا ترمه دوخته می شود، یل می گویند. جلیقه و شلیته هم جزو بخش زنانه لباس محلی آذری ها به حساب می آید.

مردان چه می پوشند؟ به لباس محلی مردان دوزملی آر غالب می گفته اند. لباس مردانه شامل شلوار است که از بالا گشاد و در ساق پانگ می شود. نیم تنه آن ها از کمر به پایین، شبیه دامن می شود اما آن چه در این نوع پوشش تنوع زیادی دارد، کلاه مردان است که مدل و سبک های متفاوتی دارد وافرادر اساس کارایی و سلیقه، از بین شان چندین گزینه برای انتخاب دارند.

کلاه، شال و ملیله دوزی در لباس کردی

پژوهشگران و باستان شناسان موارد مشابهی بین لباس سر بان و سر داران مادر نقش بر جسته های دوره هخامنشی و لباس کردی پیدا کرده اند که قدمت این لباس سنتی را نشان می دهد. پیش از ورود پارچه و کفش های خارجی به کردستان، بیشتر پارچه ها و پای افزار مورد نیاز توسط بافندگان و دوزندگان محلی، بافته و ساخته می شد. لباس های کردی از قسمت های مختلفی تشکیل می شود که هر قسمت کاربرد بی جا دارد.

زنان چه می پوشند؟ لباس زنانه کردی هم معمولاً رنگ های خیلی شادی دارد. آن ها حتی در مراسم عزاداری لباس مشکی به تن نمی کنند. این لباس ها از جنس تور، حریر، ساتن و مخمل دوخته می شوند. پارچه ها با انواع سنگ دوزی، سرمه دوزی، پولک دوزی، منجوق دوزی و ملیله دوزی تزئین می شوند که زیبایی شان را بیشتر از هر نوع لباس دیگری به چشم می آورد. همچنین آن ها روی پیراهن، نیم تنه می پوشند و دور کمر شان شال می بندند. روسری یا دستار آنان معمولاً ملیله دوزی شده اما ممکن است به جای آن کلاویا کلاه سر کنند. یک ریسه نیم پهلوی یا قطار ه از کلاویا ویزان وبا هم روی سر محکم می شود. شلوار یا در په در این نوع لباس محلی روی ساق ها از دوروی میج یا تنگ می شود.

مردان چه می پوشند؟ اغلب مردان شلوار ی گشاده به نام «پاتول» می پوشند. نیم تنه های مختلفی به نام های چوخه و ملکی به تن می کنند. بر سر خود پارچه ای به نام دستار می پیچند یا کلاهی به نام «پیچ و کلا» یا نقش و نگارهایی زیبا بر سر می گذارند.

پیراهن های بلند و ساده در لباس های ترکمنی

ترکمن های ایران در استان گلستان و بخشی در خراسان شمالی، در دشت ترکمن صحرا... سکونت دارند. بیشتر این مردمان هنوز هم سنت پوشیدن لباس های آبا و اجدادی خود را از یاد نبرده اند و بیشتر از هر لباس دیگری با پوشش محلی شان در کوچه و خیابان ها حاضر می شوند.

زنان چه می پوشند؟ پوشش بانوان ترکمنی عبارت است

از کلاهکی بزرگ و استوانه ای شکل، پیراهنی بلند و ساده که اغلب به رنگ زرشکی، بنفش و قرمز است، شلوار ی که دم پای آن تنگ و از پارچه ای مرغوب و میان ساق آن گشاد و از کرباس سفید است، قیایی بلند از جنس ابریشم که روی یقه، میج و حاشیه های دیگر آن را سوزن دوزی می کنند.

مردان چه می پوشند؟ پیراهن بلندی که تا زیر زانو می رسد و «دون» نام دارد، بخش اصلی لباس مردان ترکمن است. شلوار مردانه که گشاد است «بالاق» نامیده می شود. مردان ترکمن دو نوع بالا پوش دارند به نام های «چاکمن» که از پشم شتر بافته می شود و «ایچمک» که در زمستان استفاده و از پوست گوسفند

دوخته می شود. «کونیک» که پیراهن آستین بلندی به یقه ای است، از دیگر اجزای لباس مردان ترکمن است. آن ها همچنین دو نوع کلاه دارند به نام های «بوریک» یا همان عرق چین که با سوزن دوزی تزئین شده و «تلیک» که کلاه پوستی با پشم های بلند است.

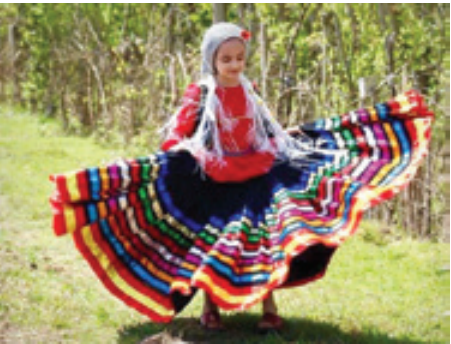

▲ امیر حسین مدیقی و همسرش در لباس محلی بلوچی

رنگ طبیعت بر تن پوش های گیلکی

زیبایی و سرزندگی خطه شمال کشور در طراحی و نوع پوشش مردم این منطقه بی تاثیر نبوده و لباس های شاد و رنگارنگ مردان زنان گیلک، موبد همین ادعاست.

زنان چه می پوشند؟ لباس زنان شرق گیلان مشهور به لباس «قاسم آبادی» شامل یک روسری زیرین به نام منبدیل است که به جای آن از کلاه هم استفاده و با تعداد زیادی سکه در قسمت پیشانی تزئین می شود. پیراهن لباس قاسم آبادی تفاوت خاصی با پیراهن های نقاط مختلف گیلان دارد و یکی از محبوب ترین ها در این حوزه است. دامن آن هم از پارچه ساده یا گل دار که روی آن با فرم استاندارد ی نواردوزی شده، تشکیل می شود. لباس زنان غرب گیلان «تالشی» و لباس زنان مرکزی گیلان با عنوان «رسوخی» معروف است. از سایر لباس های این

خطه می توان از لچک، چادر شب، الجاقیا و شلیته نام برد. البته دامن های پرچین و جلیقه هایی که با پولک دوزی تزئین شده اند، در انواع لباس گیلکی مشترک است. این دامن ها با ظریف کاری، سوزن دوزی و منجوق دوزی تزئین می شوند. **مردان چه می پوشند؟** رنگ در لباس مردان گیلک کمتر از لباس زنان حضور دارد و جلیقه، کت و شلوار چروداری (که در غرب گیلان دمپایی تنگ و در شرق دمپایی راسته دارد)، قدک و کلاه از بخش های اصلی لباس مردان این خطه است.

لباس بلوچی، گران ترین

لباس محلی ایرانی با

طرفداران جهانی

لباس زنان بلوچ بیشتر از مردان بلوچستان شهرت دارد. این لباس های یکی از گران ترین پوشاک سنتی ایران است و سوزن دوزی لباس های زنانه بلوچ شهرتی جهانی دارد. به ویژه لباس زنان، از طرح های اصیل ایرانی الهام گرفته و محدود به یک رنگ خاص نیست. بعضی از محققان سوزن دوزی سیستم و بلوچستان را شبیه نقش سنگ نگاره های تاریخی می دانند.

زنان چه می پوشند؟ لباس بلوچی زنانه به رنگ های شاد و متنوع دوخته می شود و سوزن دوزی هنرمندان ه ای دارد. البته ارزشمندی و قیمت بالای لباس بلوچی فقط به خاطر سوزن دوزی نیست؛ الیاف ابریشمی که در یافت لباس به کار

می رود، ارزشش را چند برابر کرده است. زنان بلوچ همچنین چادری به نام دولاق دارند، روینده، کلاه، دستمال یا چارقد هم برای پوشاندن سر به کار می برند. قبا، جلیقه، دامن گشادی به اسم تمبو و پیراهنی بلند که از دو طرف چاک دارد، کامل کننده

لباس آن هاست. بخش دیگر لباس بلوچی، سوزن دوزی است که از تازیر زانورا می پوشاند و اسمش چاقچور است. سرپوش زنان جوان به رنگ های شاد است و زنان مسن تر رنگ تیره را برای سرپوش ترجیح می دهند.

مردان چه می پوشند؟ لباس بلوچی مردانه اغلب سفید است و شامل شلوار ی است گشاد در کنار پیراهنی بلند، عرقچین و دستاری که دور سر می پیچند. لنگی هم به نام پتو دور خودشان می پیچند.

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

چهارشنبه ۲۳ تیر ۱۴۰۰
۲۳ ذی الحجه ۱۴۴۲ • ۱۴ جولای ۲۰۲۱
شماره ۲۰۷۰۹

۱۹۲۹

حفظ اصالت لباس محلی

در سیستان

مردم سیستان جزو معدود اقوامی هستند که هنوز اصالت لباس هایشان را حفظ کرده و در پوشیدن لباس های مخصوص قوم خود بسیار متعهد هستند. اگر به سیستان سفر کنید، کمتر کسی را می بینید که لباس غیر محلی به تن کرده باشد. این قوم حتی در سفر خود به شهر های مختلف هم از پوشیدن لباس های محلی و زیبای خود دست نمی کشند و شما آن ها را در شهر های مختلف دیده و از ظاهر شان تشخیص داده اید که اهل کدام خطه از کشور مان هستند.

زنان چه می پوشند؟ لباس محلی زنان سیستانی شامل پیراهن تاجیک با سجافی مزین به گلدوزی، شلوار ی به نام کوتنه و پیراهن دو گریبانه است همچنین جلیقه، کتی کوتاه که با نوار تزئین می شود، لچک یا دستمال سر، سرپوش یا چارقد، روینده و تنبان از سایر لباس های زنان این بخش از کشور است.

مردان چه می پوشند؟ لباس محلی مردان سیستان شامل پیراهن چل تریز، پیراهن گشاد و پرچینی که قد آن تا میان ساق پا می رسد، پیراهن بر چاک، پیراهنی بلند و گشاد تا پایین زانو که در قسمت پایین دامن گشادتر است و شلوار چینی است که لیف های برگردان دارد و از دو ساق و یک میان ساق فراخ تشکیل شده است.

تاثیر سن و موقعیت اجتماعی بر پوشش های لری

لباس مردمان بختیاری و غبور مردان لر، نشانه ای از مردانگی و غیرت مثال زدنی آن هاست. مردمان بختیاری حتی در مناطق شهری هنوز هم از لباس های دیرینه خود استفاده می کنند و این پوشش را افتخاری برای خود می دانند. اقوام عشایر بختیاری و قشقایی عمدتاً در جنوب غربی ایران زندگی می کنند.

زنان چه می پوشند؟ عواملی مانند آب و هوا، محیط، منطقه و سن و سال بر طراحی و رنگ لباس زنان بختیاری اثر گذار است. زنان جوان تر لباس های روشن و رنگی به تن و زنان مسن معمولاً از رنگ های تیره استفاده می کنند. یکی از لباس های محلی زنان بختیاری، مینار، و سوری مستطیل بزرگی از جنس حریر است. لچک هم کلاهی است که زیر مینا به سر گذاشته و با سکه و مرواریدو... تزئین می شود. جومه، پیراهنی است که زیر آن شولافری که دامن پر چین بلندی است، پوشیده می شود و جلیقه ای از جنس مخمل، کامل کننده این پوشش زیبا و زیبای است.

مردان چه می پوشند؟ لباس مردان بختیاری شامل شلوار ی بسیار گشاد، کلاه نمدی و بالا پوشی به نام چوقاست که از پشم گوسفند بافته می شود. زیر چوقا کت و پیراهن به تن می کنند که جنس و رنگ کت و پیراهن به سن و موقعیت اجتماعی افراد بستگی دارد.

لباس عرب های خونگرم ایرانی

لباس محلی مردم خوزستان در جنوب کشور مان و استان خوزستان به دلیل گرمای طاقت فرسای هوا، پوششی متفاوت از دیگر مناطق است.

زنان چه می پوشند؟ پوشش زنان عبا به همان عبا، چادری مشکی رنگ و آزاد است که در دو طرف آن دو بریدگی آستین مانند وجود دارد و روسری بزرگی به نام شیله با جنسی نازک و ابریشم گونه است. چلاب هم گیره ای نقره ای رنگ با طلائی است که برای مهار کردن شیله روی سر از آن استفاده می شود. همچنین عُنابه، پارچه ای سیاه رنگ است که اغلب زنان میان سال به دور سر خود می بندند.

مردان چه می پوشند؟ مردان خوزستانی لباسی بلند و غالباً سفید رنگ به نام دشدادشه (یقه دار و بی یقه) که تا میچ پاها کشیده می شود، به تن می کنند. لباسی نخ ای جنس پشم به نام خاچیه یا پشت شم در پوشش مردم این خطه از کشور مان مرسوم است که روی دشدادشه می پوشند. این روپوش که یقه دوزی های زیبایی دارد، در بین مردان مرسوم بوده و به رنگ های مختلفی دیده می شود. آنان همچنین برای حفاظت از سر و گردن و صورت، پارچه ای بلند به نام «چقیه» روی سر خود می اندازند. چقیه در رنگ های سفید و سیاه و سفید و سبزرنگ است. حلقه نخ بافته شده و ضخیم به نام عقال روی چقیه و سر قرار می گیر و نگه دارند آن روی سر است.